

Mobiliteit van leraren tussen onderwijssectoren

Versie 2

Datum	15 oktober 2018
Status	Definitief
Onze referentie	1427719

Colofon

Directie
Projectnaam

Kennis/DUO
Mobiliteit leraren

Contactpersoon

Ministerie van OCW
Rijnstraat 50 | Den Haag
Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag

Inhoud

	Colofon—2
	Inhoud—3
	Samenvatting—4
	Inleiding—5
1.1	Aanleiding en onderzoeksopzet—5
1.2	Geldigheid bevoegdheden—5
2	Leraren die overstappen naar andere sectoren—7
2.1	Aantallen en percentages—7
2.2	Ontwikkelingen in de tijd—9
3	Analyses naar achtergrondkenmerken—11
3.1	Leeftijd—11
3.2	Man-vrouw verschillen—12
3.3	Nogmaals van sector veranderen—12
3.4	Mobiliteit binnen de sector—12
3.5	Verandering van functie bij mobiliteit—13

Samenvatting

Naar aanleiding van een verzoek van de Onderwijsraad heeft DUO onderzoek verricht naar leraren die in andere onderwijssectoren gaan werken. Dergelijk onderzoek is pas sinds kort mogelijk vanwege de samenstelling van de databestanden waarover DUO beschikt. Hierbij zijn vier vragen van de Onderwijsraad beantwoord:

- a. Wat is het aantal leraren dat jaarlijks tussen de verschillende onderwijssectoren van baan verandert?*

Van de leraren po, vo en mbo vertrekt in de periode 2013-2017 jaarlijks maximaal 1% naar een van de andere onderwijssectoren. Gemiddeld gaat het bij het po en vo om ongeveer 500 personen en bij het mbo om ongeveer 300 personen. Op het totale aantal leraren zijn dit bescheiden aantallen. In het po gaat het om ongeveer 0,4% van de leraren, in het vo om 0,6% van de leraren en in het mbo om ongeveer 1% van de leraren.

- b. Wat is het aantal leraren dat jaarlijks binnen dezelfde onderwijssector van werkgever verandert?*

Hiervoor kunnen we alleen in kaart brengen wie er bij een ander bestuur gaat werken. Binnen het vo verandert per jaar zo'n 3% van de leraren van bestuur, binnen het po 2% en binnen het mbo 1%.

- c. Hoe vaak gaat zo'n verandering gepaard met een verandering van functie?*

Van de leraren die in dezelfde onderwijssector zijn blijven werken, is 1 à 2 procent een jaar later geen leraar meer. Van de leraren die in een andere sector zijn gaan werken, varieert dat van 3% (ex-mbo) tot 12% (ex-po). Omdat het aantal leraren dat in een andere sector gaat werken laag is, gaat het in absolute zin om een beperkt aantal personen.

- d. Wat is de leeftijd van de leraren die tussen de verschillende onderwijssectoren van baan veranderen?*

Zowel voor verhuizingen binnen als buiten de sector geldt dat dit in alle leeftijdsgroepen voorkomt, maar dat het relatief vaker voorkomt naarmate men jonger is.

Inleiding

1.1 Aanleiding en onderzoeksopzet

Voor een advies over onderwijsprofessionals heeft de Onderwijsraad DUO gevraagd naar gegevens over de arbeidsmobiliteit van leraren tussen onderwijssectoren. In deze notitie wordt de arbeidsmobiliteit van leraren tussen het po, vo en mbo in de periode 2013-2017 beschreven.

De bevoegde gezagen in het po, vo en mbo leveren periodiek gedetailleerde gegevens aan DUO over het personeel dat bij hen in dienst is. Hiermee kan DUO de stromen van leraren tussen deze onderwijssectoren en tussen de bevoegde gezagen binnen een sector in kaart brengen¹. Omdat de oudere gegevens op het punt van de persoonsidentificatie minder betrouwbaar zijn dan de recente beperkt de analyse zich grotendeels tot de periode 2013-2016. Voor de aantallen overstappers zijn daarnaast ook de gegevens van de overgang van 2016 naar 2017 gebruikt om zo actueel mogelijk te zijn. Het analysebestand hiervoor was niet geschikt voor achtergrondanalyses, daarom zijn deze achtergrondanalyses gebaseerd op het vollediger bestand uit de jaren 2013-2016.

De gegevens hebben betrekking op de leraren die op 1 oktober van een peiljaar deel uitmaken van de reguliere formatie van onderwijsinstellingen met leerlingen. Tot de reguliere formatie worden gerekend leraren met:

- a. een vast dienstverband inclusief tijdelijke dienstverbanden met uitzicht op een vaste aanstelling;
- b. een tijdelijk dienstverband anders dan als invalkracht of ten behoeve korttijdelijke vervanging.

Voor de periode 2013-2016 is van ruim 99 procent van de scholen in het po en vo, van 98 procent van de scholen in het mbo gegevens over het onderwijspersoneel beschikbaar.

1.2 Geldigheid bevoegdheden

Bij het overstappen naar een andere onderwijssector om daar les te gaan geven speelt vanzelfsprekend ook een rol in welke mate leraren op grond van hun diploma's daartoe bevoegd zijn. In grote lijnen zit de bevoegdheid als volgt in elkaar:

- voor het po is een pabo diploma nodig, voor het specifiek geven van bepaalde inhoudelijke vakken kan men met een inhoudelijk diploma lerarenopleiding volstaan (lichamelijke opvoeding maar ook Engels of Muziek).
- Voor het vo is de lerarenopleiding in principe een vereiste. Wel zijn er plaatsen waar de pabo bevoegdheid volstaat, met name in het praktijkonderwijs en bij bepaalde vakken voor lwoo geïndiceerde kinderen. Vanuit eerder onderzoek is bekend dat enkele procenten van de leraren die in het vo werken alleen een po-bevoegdheid hebben, met name gebeurt dit in de onderbouw van het vmbo.

¹ Het hoger onderwijs heeft niet de verplichting om DUO gedetailleerde gegevens over het personeel te leveren. De stromen tussen po, vo en mbo en het hoger onderwijs en binnen het hoger onderwijs kunnen daardoor niet worden berekend.

- Voor het mbo geeft de lerarenopleiding de bevoegdheid tot lesgeven. Mensen met vaardigheden uit de beroepspraktijk kunnen daarnaast via het behalen van een Pedagogisch Didactisch Getuigschrift een bevoegdheid verkrijgen, die specifiek aan de eigen school verbonden is. Leraren kunnen hiermee niet in een andere sector les geven.

Verder zijn er in de sectoren regels voor zij-instromers waarbij mensen na een assessment direct als leraar aan de slag mogen als zij tegelijkertijd een verkorte vorm van de opleiding voor het vak volgen. Dit maakt een overstap tussen de sectoren makkelijker.

2 Leraren die overstappen naar andere sectoren

2.1 Aantallen en percentages

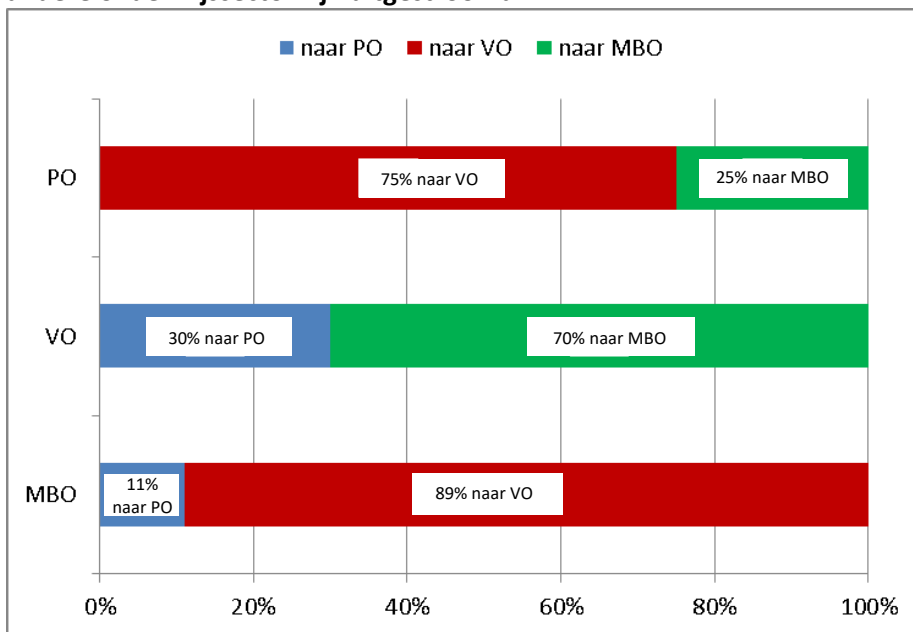
Overstappers 2016-2017

De mobiliteit tussen de onderwijssectoren is een onderdeel van de totale mobiliteit van leraren. Jaarlijks stromen leraren in en uit het onderwijs of veranderen binnen een onderwijssector van werkgever. Als we kijken naar de overgang van oktober 2016 naar oktober 2017 blijkt dat voor de sectoren po, vo en mbo geldt dat respectievelijk 0,4%, 0,8% en 1,1% van het onderwijzend personeel naar een van de andere sectoren is gegaan. Om dit in perspectief te plaatsen: voor de sectoren geldt dat jaarlijks 6% tot 9% van het personeel dat in oktober in dienst is een jaar later is vertrokken was met een andere bestemming buiten deze onderwijssectoren. Gezien de leeftijd van de meeste betrokkenen gaat het daarbij overigens voor een groot deel om (pré)pensionering, naast werk in andere sectoren en uitkeringssituaties.

Overstappers 2013-2017

In de volgende figuur zijn de lerarenstromen tussen de verschillende sectoren in de periode 2013-2017 opgenomen, waarbij is aangegeven wat de bestemming van de overstappers is. Hierbij is een gemiddelde genomen tussen de 4 opvolgende overgangen (2013-2014, 2014-15 enz.). Gezien de kleine aantallen per jaar geeft een dergelijk gemiddelde een betrouwbaarder beeld.

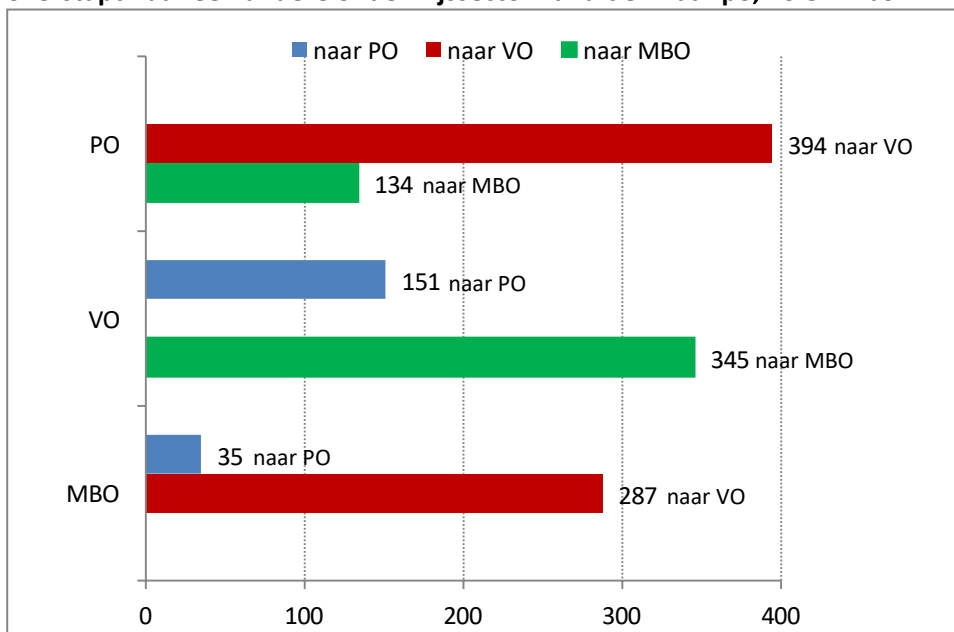
Figuur 1 Percentages bestemming van leraren die in de periode 2013-2017 naar een andere onderwijssector zijn uitgestroomd

De voornaamste bestemming vanuit het po en het mbo is het vo, terwijl vanuit het vo ruim twee derde van de leraren die in een andere sector gaan werken, naar het mbo gaat.

In de volgende figuur zijn de absolute aantallen opgenomen.

Figuur 2 Gemiddeld aantal leraren dat in de periode 2013-2017 (vier overgangen) overstapt naar een andere onderwijssector vanuit en naar po, vo en mbo.

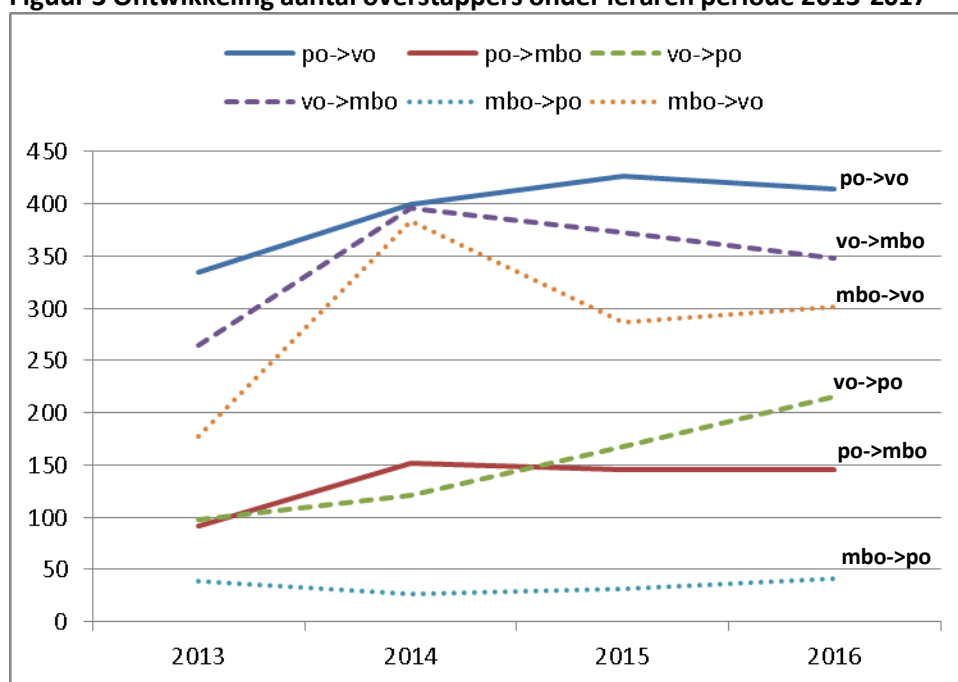

Vanuit po gaan in deze periode meer leraren naar vo dan omgekeerd (1.575 versus 603), en ook met mbo is het saldo negatief. Vo en mbo wisselen relatief veel leraren uit, waarbij er per saldo meer leraren van vo naar mbo gaan dan van mbo naar vo.

2.2 Ontwikkelingen in de tijd

Als we kijken naar de ontwikkelingen over de verschillende jaren ontstaat het volgende beeld:

Figuur 3 Ontwikkeling aantal overstappers onder leraren periode 2013-2017

Zowel bij po als bij vo neemt het aantal overstappers in deze periode toe bij beide mogelijke bestemmingen. Bij het mbo is dat beeld iets minder duidelijk. De toename kan te maken hebben met het feit dat de arbeidsmarkt in het onderwijs (maar ook in het algemeen) de afgelopen jaren is aangetrokken en er daarom minder angst is om een overstap naar een andere baan te maken. Ondanks de groei van de absolute aantallen blijft het overigens gaan om een gering deel van het totale personeel.

Tabel 1. Percentages blijvers, overstappers en uitstromers op het totaal aantal personeelsleden, 2013-2017

	startjaar	blijver in de sector	uitstroom naar PO	uitstroom naar VO	uitstroom naar MBO	uitstroom buiten onderwijs
PO	2013	93,9		0,3	0,1	5,8
	2014	93,1		0,3	0,1	6,5
	2015	93,3		0,3	0,1	6,3
	2016	93,3		0,3	0,1	6,2
	2013-2016	93,4		0,3	0,1	6,2
VO	2013	93,5	0,1		0,4	6
	2014	93,1	0,2		0,5	6,2
	2015	92,6	0,2		0,5	6,7
	2016	92,1	0,3		0,5	7,2
	2013-2016	92,8	0,2		0,5	6,5
MBO	2013	93,3	0,1	0,6		5,9
	2014	89,4	0,1	1,3		9,2
	2015	91,8	0,1	1		7,2
	2016	86,1	0,1	1		12,8
	2013-2016	90,1	0,1	0,9		8,8

In de sectoren vo en mbo zijn de salarissen gemiddeld hoger dan in het po. Desondanks is het niet zo dat deze factor er voor zorgt er relatief veel po-ers naar die sectoren overstappen vergeleken met de omgekeerde beweging.

De overstappers naar het hoger onderwijs zijn om technische redenen hier niet opgenomen. Verwacht kan worden dat voor po-ers een overstap naar de pabo een logische stap kan zijn en voor vo-ers en mbo-ers een overstap naar een breder aantal opleidingen.

3 Analyses naar achtergrondkenmerken

Zoals vermeld worden vanaf hier de analyses gepresenteerd op basis van de periode 2013-2016 (startjaren 2013, 2014 en 2015)

3.1 Leeftijd

In de volgende tabel is de mobiliteit voor de verschillende jaren bekeken per leeftijdsgroep.

Tabel 2. Percentages mobiliteit per leeftijdsgroep, gemiddeld voor de jaren 2013-2016

sector	leeftijd	Percentage overstapper naar andere onderwijssector	Percentage vertrekkers uit PO, VO en MBO	Totaal aantal personen
PO	29 of jonger	0,7%	6,7%	56.264
	30-39	0,5%	3,3%	107.209
	40-49	0,5%	3,6%	76.500
	50-59	0,2%	5,0%	105.774
	60 en ouder	0,1%	24,2%	33.728
	<i>Totaal</i>	<i>0,4%</i>	<i>6,2%</i>	<i>379.475</i>
VO	29 of jonger	1,2%	7,5%	33.060
	30-39	0,8%	3,8%	52.597
	40-49	0,7%	3,7%	46.012
	50-59	0,4%	3,5%	62.159
	60 en ouder	0,2%	19,4%	27.999
	<i>Totaal</i>	<i>0,6%</i>	<i>6,2%</i>	<i>221.813</i>
MBO	29 of jonger	3,3%	9,3%	6.675
	30-39	1,5%	5,9%	15.256
	40-49	1,3%	5,4%	19.098
	50-59	0,6%	4,0%	34.002
	60 en ouder	0,3%	19,0%	14.761
	<i>Totaal</i>	<i>1,1%</i>	<i>7,5%</i>	<i>89.785</i>

Conclusies die kunnen worden getrokken voor alle drie de sectoren zijn:

- Degenen van 60 jaar en ouder verlaten het vaakst de sector onderwijs. Daar zit een grote groep bij die met pensioen gaat.
- Jongeren (onder de 29 jaar) lijken daarna het meest mobiel voor de beweging naar het verlaten van de sector onderwijs en het meest mobiel voor het overstappen naar een andere onderwijssector. Ongetwijfeld zal hier ook bij meespelen dat beginnende docenten vaak tijdelijke contracten hebben en het niet altijd zelf in de hand hebben of zij in de betreffende onderwijssector kunnen blijven. En natuurlijk kan het gebeuren dat men pas later in de sector van keuze terecht kan.

In de tabel is ook te zien dat voor vrijwel alle leeftijdsgroepen geldt dat de leraren in het mbo relatief het vaakst vertrekken (zowel naar een andere onderwijssector als buiten de sector) en de leraren in het po het minst vaak. De enige uitzondering hierop zijn de leraren ouder dan 50 jaar die in het po het vaker vertrekken dan die in het vo en mbo.

3.2 Man-vrouw verschillen

Tabel 3. Man-vrouw verschillen bij overstappen, gemiddeld over de jaren 2013-2016

sector	Sexe	Percentage overstapper naar andere onderwijssector	Percentage vertrekkers uit PO, VO en MBO	Totaal aantal personen
PO	Man	1,1%	8,8%	51.798
	Vrouw	0,3%	5,8%	327.677
VO	Man	0,6%	6,7%	106.695
	Vrouw	0,7%	5,7%	115.118
MBO	Man	1,0%	7,5%	42.936
	Vrouw	1,1%	7,4%	46.849

Het po heeft te maken met een verhoudingsgewijs grote uitstroom van mannelijke leraren. Vooral de uitstroom naar een andere onderwijssector is bij mannen veel groter dan bij vrouwen. Het verschil is met name terug te voeren op de overstap naar het vo. Bij mannen doet 0,8% deze overstap, bij vrouwen 0,2%. Bij de andere onderwijssoorten zijn deze verschillen niet in deze mate terug te vinden. Wel is zowel bij het po als het vo te zien dat mannen vaker dan vrouwen uit de sector vertrekken.

3.3 Nogmaals van sector veranderen

Eén vijfde tot één derde van de leraren die naar een andere sector overstappen is een jaar later al niet meer in die sector werkzaam. Zij veranderen vaker (nog een keer) van sector of stromen helemaal uit dan het geval is bij leraren die eerder niet mobiel waren. Opnieuw is het vo de belangrijkste bestemming van de leraren die in een andere onderwijssector gaan werken. Vooral vanuit het po stromen veel van de één jaar eerder ingestroomde leraren helemaal uit het onderwijs.

3.4 Mobiliteit binnen de sector

De mobiliteit binnen de sectoren is maar gedeeltelijk in beeld te brengen. Wat we in het DUO-bestand waar kunnen nemen zijn overgangen naar andere besturen. Als iemand binnen een bestuur overstapt naar een andere vestiging dan is dat niet te zien. Met name binnen grote besturen kunnen dit ook overgangen naar scholen op een behoorlijke afstand zijn.

Tabel 4 Gemiddeld percentage en aantal leraren per sector dat per jaar overstapt naar een ander bestuur binnen de eigen sector 2013-2016t.

sector	% Baan bij hetzelfde bestuur	% Baan bij ander bestuur	Aantal baan bij ander bestuur
PO	98,5%	1,5%	1.818
VO	97,0%	3,0%	2.053
MBO	99,2%	0,8%	212

Niet alleen tussen de onderwijssectoren, maar ook binnen elke onderwijssector is de mobiliteit van leraren gering. Binnen het vo verandert per jaar zo'n 3% van bestuur, binnen het po 1,5% en binnen het mbo bijna 1%. Bij het vo en po is daar in de periode 2013-2016 een licht stijgende trend in te zien.

Nadat is vastgesteld of een leraar tussen twee opeenvolgende peilmomenten van werkgever is veranderd, is gekeken of die leraren op het volgende peilmoment nog bij het bestuur uit de voorafgaande meting werken. Dan blijkt, vergelijkbaar met degenen die van onderwijssector veranderen, dat leraren die tussen de eerste twee peilmomenten van werkgever veranderd zijn, relatief vaak in het jaar erop opnieuw veranderen van werkgever of de onderwijssector verlaten waarin zij werkzaam zijn.

Naarmate de leeftijd stijgt neemt het percentage leraren af dat binnen de sector van werkgever verandert. Onder de leraren onder de 30 is bij het po en vo het aandeel dat van werkgever verandert ongeveer twee keer zo groot als in leeftijd van 30-40 jaar en dat aandeel neemt daarboven nog verder af. De kans is groot dat hier bij jongeren de tijdelijke contracten een rol spelen. Tevens zijn zij in de levensfase waarop mensen makkelijker naar een andere stad verhuizen om zich daar, al dan niet in gezinsverband, te settelen.

Binnen het po en het mbo veranderen mannelijke leraren iets vaker van werkgever dan vrouwelijke, terwijl de situatie in het vo net andersom is.

3.5 Verandering van functie bij mobiliteit

Van de leraren die in dezelfde sector en bij hetzelfde bestuur zijn blijven werken, is 0,6% (po en vo) tot 1,6% (mbo) een jaar later geen leraar meer. Als mensen van baan veranderen gebeurt dat wat vaker.

Tabel 5 Gemiddeld percentage leraren per sector dat per jaar een andere functie heeft gekregen in de periode 2013-2016 naar mobiliteit.

sector	Baan in andere onderwijs sector	Baan bij ander bestuur	Baan bij zelfde bestuur
PO	13%	6%	0,6%
VO	8%	4%	0,6%
MBO	4%	8%	1,6%

Van de leraren die in een andere sector zijn gaan werken, varieert het percentage van 4 tot 13 procent. Omdat het aantal leraren dat in een andere sector gaat werken klein is, gaat het om een relatief klein aantal personen. Het veranderen van baan door bij een ander bestuur te gaan werken levert iets minder vaak een andere

functie op, tussen de 4 en 8%. Voor het po en vo verandert de functie het meest bij een andere baan in een andere onderwijssector, voor het mbo bij een baan bij een ander bestuur.